

آینده‌نگاری در سازمان‌ها

روش‌ها و ابزارها

به اهتمام

محمد مهدی ذوالفقارزاده

فاطمه زهرا گیلانی آزاد

مریم کلانتری

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

مرکز انتشارات راهبردی

تهران - ۱۳۹۸

سرشناسه

ذوالفقارزاده، محمدمهدی، ۱۳۶۱ -

عنوان و نام پدیدآور

آینده نگاری در سازمان‌ها؛ روش‌ها و ابزارها/ به اهتمام محمدمهدی ذوالفقارزاده، فاطمه زهرا گیلانی‌نژاد، مریم کلاتری؛ ویراستار ادبی حامد آریانی، مهدی یوسفی.

مشخصات نشر

تهران: دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، مرکز انتشارات راهبردی، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری

۳۹۲ص

شابک

۹۷۸-۶۲۲-۳۴۸-۰۸۳-۷

وضعیت فهرست نویسی

فیبا

موضوع

آینده‌پژوهی

موضوع

Forecasting -- Study and teaching

موضوع

آینده‌نگری

موضوع

Forecasting

موضوع

سازمان -- آینده‌نگری

موضوع

Organization -- Forecasting

شناسه افزوده

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، انتشارات

رده بندی کنگره

CB۱۵۸

رده بندی دی‌سی

۰۰۳/۲

شماره کتابشناسی ملی

۵۹۴۶۶۰

آینده‌نگاری در سازمان‌ها؛ روش‌ها و ابزارها

به اهتمام: محمدمهدی ذوالفقارزاده، فاطمه زهرا گیلانی‌نژاد و مریم کلاتری

ویراستار علمی: احمدرضا میرزائی

ویراستار ادبی: حامد آریانی - مهدی یوسفی

ناظر ویراستار: مرتضی چشمه نور

صفحه‌آرا: حامد آریانی

طراح جلد: زهرا مهدوی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸

ناشر: انتشارات دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه -

قیمت: ۶۹۰۰۰۰ ریال

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ است.

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

مرکز انتشارات راهبردی

نشانی انتشارات: تهران، ضلع شمالی بزرگراه شهید بابایی، بعد از اتوبان هنگام،

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

تلفن ۲۲۹۷۰۳۴۳ نشانی اینترنتی: www.sndu.ac.ir

فهرست مطالب

۱. مقدمه

۱۷

۲۱..... رویکردهای آینده

۲۴..... روش‌های آینده‌نگاری

۲۹..... واژه‌شناسی

۳۱..... ساختار فصل‌ها

۲. خلق سناریو

۳۵

۳۷..... مقدمه

۳۹..... انواع سناریو

۴۲..... تاریخچه تفکر سناریویی

۴۴..... ساختار یک پروژه سناریو

۷۶..... از سناریو تا راهبرد

۳. تحلیل روند

۷۸

۸۰..... مقدمه

۸۰..... تعاریف روند

۸۷..... متخصصان روند

۹۳..... روند پژوهی: علامت‌دهی، تحلیل و به‌کارگیری روند

۹۶..... سطوح روند

۱۰۸..... نکات پایانی

۴. روش دلفی

۱۱۲

۱۱۴..... مقدمه

۱۱۵..... ایجاد و توسعه روش دلفی

۱۱۸..... مزایا و معایب استفاده از روش دلفی

۱۲۰..... انجام یک پژوهش دلفی

۱۲۲	ملاحظات کاربردی در حین انجام مراحل یک پژوهش دلفی
۱۲۵	مثالهایی از پژوهش‌های دلفی
۱۴۰	نکاتی کاربردی و عملی در هنگام به‌کارگیری روش دلفی
۱۴۱	چند تأمل پایانی

۵. پیش‌بینی فناوری

۱۴۳	
۱۴۵	معرفی
۱۴۶	پیشینه تاریخی پیش‌بینی فناوری
۱۴۹	به‌رہ ریز روش برون‌یابی روند
۱۵۱	شرح تکنیک
۱۵۳	اصول پایه برون‌یابی روند
۱۵۶	پویایی فناوری و مدل انتشار یاس
۱۵۹	تخمین مدل و پشتیبانی نرم‌افزار
۱۶۰	جمع‌آوری داده‌ها
۱۶۳	تنظیم کار برگ روند
۱۶۸	برآورد مدل روند با استفاده از بهینه‌سازی غیرخطی
۱۷۲	تفسیر نتایج
۱۸۳	نتیجه‌گیری

۶. ارزیابی فناوری

۱۸۶	
۱۸۷	مقدمه
۱۸۸	خاستگاه ارزیابی فناوری
۱۹۱	معضل کنترل: چهل و عدم کنترل
۱۹۳	ارزیابی تأثیر فناوری
۱۹۷	مشکلات ارزیابی تأثیر فناوری
۱۹۹	بحث عمومی

۱۹۹	فناوری و بحث عمومی
۲۰۰	بحث‌های عمومی سازمان‌یافته و میزگرد شهروندی
۲۰۳	ارزیابی سازنده فناوری
۲۰۳	کارگاه‌های سی.تی.ای
۲۰۶	آزمایش‌های جایگاه امن
۲۰۸	چگونگی فناوری را ارزیابی کنیم؟
۲۰۹	چگونه یک پروژه ارزیابی فناوری را راه‌اندازی کنیم؟
۲۱۰	ارزیابی فناوری، چالش‌های آینده

۲۱۳

۷. پس‌نگری

۲۱۵	مقدمه
۲۱۷	تاریخچه مختصر و تحولات اخیر
۲۱۸	تنوع در پس‌نگری
۲۲۰	انتقادات
۲۲۰	چارچوب روش‌شناسی پس‌نگری
۲۲۲	پس‌نگری گام‌به‌گام
۲۲۴	مرحله ۲: ایجاد چشم‌انداز آینده پایدار
۲۲۵	مرحله ۳: تحلیل پس‌نگری
۲۲۶	مرحله ۴: تشریح و تعریف فعالیت‌ها و برنامه‌های بعدی
۲۲۷	مرحله ۵: تعبیه نتایج و دستور کار و تحریک به انجام اقدامات بعدی
۲۳۷	نتیجه‌گیری
۲۳۹	تشکر و قدردانی

۲۴۱

۸. ره‌نگاشت

۲۴۲	مقدمه
۲۴۴	خاستگاه و وضعیت کنونی ره‌نگاشت

۲۵۱	روش ره نگاشت
۲۵۶	اهداف پروژه‌های ره نگاشت
۲۵۷	انواع ره نگاشت
۲۶۱	گام به گام ره نگاری
۲۶۳	تجزیه و تحلیل بازار و بخش‌ها
۲۶۳	کشف بازارهای آینده
۲۶۵	توسعه دید چشم انداز
۲۶۵	تعریف اهداف و الزامات عملکردی
۲۶۶	مشخص کردن گام‌ها
۲۷۱	ایجاد برنامه اقدام
۲۷۱	ایجاد گزارش ره نگاشت
۲۷۲	خلاصه

۹. مصاحبه

۲۷۸	مقدمه
۲۸۱	مصاحبه
۲۸۲	انواع سؤالات
۲۸۳	دیگر فئون ارتباطات
۲۸۵	نتیجه‌گیری

۱۰. کارگاه‌ها

۲۸۹	کارگاه چیست؟
۲۸۹	چرا کارگاه برگزار کنیم؟
۲۹۱	عوامل موفقیت یک کارگاه چیست؟
۲۹۲	چگونه یک کارگاه موفق را سازمان‌دهی کنیم؟
۲۹۵	کارگاه‌ها و آینده‌نگاری

نتیجه ۲۹۵

۱۱. بازیابی آینده: فرا تحلیل برای آینده‌نگاری

مقدمه ۲۹۹

۱. تعیین هدف آینده‌پژوهی ۳۰۱

۲. جستجوی آینده‌پژوهی‌های صورت گرفته ۳۰۱

۳. انتخاب نشریات ۳۰۲

۴. ساختارمند ساختن فهرست کوتاه ۳۰۳

۵. مطالعه و کدبندی آینده‌پژوهی‌های انتخاب‌شده ۳۰۳

۶. مشخص کردن، خوشه‌بندی و تجزیه و تحلیل آینده‌پژوهی‌ها ۳۰۴

۷. بازخورد به هدف و هشدار ۳۰۵

۱۲. روش شتاب

مقدمه ۳۰۹

روش شتاب ۳۰۹

نقش تسهیل‌گر و دیگر عوامل مؤثر بر موفق بودن ۳۱۱

روش شتاب در عمل ۳۱۳

روش شتاب و روش دلفی ۳۱۳

روش شتاب و روش سناریو ۳۱۳

روش شتاب و تحلیل ریسک ۳۱۵

در پایان ۳۱۶

۱۳. خلاقیت در آینده‌نگاری

مقدمه ۳۱۹

خلاقیت چیست؟ ۳۱۹

خلاقیت در آینده‌نگاری ۳۱۹

تمرین‌ها ۳۲۰

۱۴. آینده‌نگاری و خلاقیت

۳۳۲	
۳۳۵	 مقدمه
۳۳۷	 تفکر خلاق
۳۴۰	 مهارت‌های پنج‌گانه
۳۴۱	 فرآیند خلاق
۳۴۴	 روش طرح‌ریزی آینده شرکت‌ها

۱۵. تحلیل ذینفعان

۳۴۷	
۳۴۹	 مقدمه
۳۴۹	 گام‌های تحلیل ذینفع
۳۵۰	 گام ۱: هدف تحلیل
۳۵۱	 گام ۲: تعیین محدود تحلیل
۳۵۲	 گام ۳: شناسایی ذینفع
۳۵۳	 گام ۴: تحلیل ویژگی‌های ذینفع
۳۵۶	 گام ۵: نتیجه‌گیری
۳۵۷	 راهکارهای عملی

۱۶. رسم نمودار حلقه علی

۳۵۹	
۳۶۰	 توصیف روش
۳۶۶	 مثالی از روش
۳۶۷	 ایجاد نمودار حلقه علی
۳۶۸	 پیش‌بینی رفتار آینده
۳۷۰	 یافتن یک‌راه حل
۳۷۰	 فهمیدن منطق سناریوهای آینده

۱۷. فراتر از تصور

۳۷۳	
۳۷۶	 آینده‌نگاری به‌مثابه یک فرآیند
۳۷۸	 کانون و انتخاب‌ها

۳۷۸	هدف
۳۸۰	گروه هدف: کاوشگران در برابر بیگانگان
۳۸۲	ایجاد توسط متخصصان در مقابل ایجاد مشارکتی با افراد غیرمتخصص
۳۸۹	ورای غرفه‌ها
۳۹۱	در عمل
۳۹۲	افراد در مرکز
۳۹۳	سرانجام

www.ketab.ir